

instructie voor de examinator

In deze instructie vindt u richtlijnen en aandachtspunten voor de geheimhouding, de voorbereiding, de afname en de herkansing van het cspe. De paragrafen 1 tot en met 6 bevatten algemene informatie, die ook van toepassing is op de profielvak-cspe's van andere vakken. Vakspecifieke informatie treft u aan in de overige paragrafen. De mededelingen over de cspe's van 2018 (Septembermededeling op www.examenblad.nl) bevatten nadere informatie over dit cspe.

Vanaf 2018 wordt gewerkt met twee versies: versie rood en versie blauw. Dit is nodig om vanaf het schooljaar 2022-2023 te kunnen werken met een opgavenbank. Deze instructie voor de examinator is aangepast aan het werken met twee profielvak-cspe's. In de brochure 'Werken met twee profielvak-cspe's' vindt u hierover meer informatie. In deze instructie wordt op enkele plaatsen verwezen naar deze brochure.

1 Versie rood en versie blauw

- 1 Vanaf 2018 wordt tijdens de afnameperiode bij de profielvak-cspe's gewerkt met twee versies: een versie rood en een versie blauw. De twee versies zijn als volgt van elkaar te onderscheiden:
  - De papieren examendocumenten hebben op de voorbladen een rode of blauwe balk met hierin aangegeven de vaknaam.
  - In de voettekst op iedere bladzijde is in de code door middel van de letter 'r' of 'b' de versiekleur aangegeven.
  - Voor de applicaties is er een afzonderlijke dvd voor de versies rood. Idem voor de versies blauw. Bovendien blijkt de versiekleur uit de bestandsnaam.
  - Voor Facet is in de benaming van de opdrachten (minitoetsen) en de packages de versiekleur eveneens opgenomen.
- 2 Van beide versies worden in separate enveloppen bij zending A twee grijze-vlekken-exemplaren en bijbehorende instructie voor de examinator toegestuurd.
- 3 Zie verder: 3 Voorbereiding cspe.
- 4 Uw examensecretaris is geïnformeerd over welke versie, rood dan wel blauw, bij de eerste afname moet worden ingezet. De versie, die niet ingezet mag worden bij de eerste afname, is de versie, die bij de herkansing ingezet moet worden.
- 5 De versies zijn wat opbouw en structuur betreft gelijkwaardig. Ze bevatten hetzelfde aantal onderdelen en binnen die onderdelen gelijksoortige opdrachten. Inhoudelijk verschillen de opdrachten van beide versies.
- 6 Voor de versies rood en blauw wordt een afzonderlijke N-term vastgesteld.

Zie voor meer informatie de brochure: 'Werken met twee profielvak-cspe's'

2 Geheimhouding cspe

- 1 Veel scholen hebben een protocol voor de afname van het cspe. In dit protocol staat dat de examinatoren tekenen voor de ontvangst van de examendocumenten van het cspe en verklaren alle zorgvuldigheid in acht te zullen nemen om te voorkomen dat de geheimhouding van de examendocumenten wordt geschonden. Op www.vo-raad.nl staat een goed voorbeeld van een protocol.
- 2 Alle examendocumenten (papier en digitaal) zijn geheim. Bewaar ze in een kluis op school. Neem ze niet mee naar huis. Voer de voorbereidingen van het examen uit in een ruimte waar geen leerlingen aanwezig zijn.
- 3 Reik examendocumenten aan het begin van iedere zitting uit aan de kandidaten en neem ze na iedere zitting in. Tenzij anders vermeld in de instructie voor de examinerator hebben kandidaten buiten de zittingen om geen inzage in de examendocumenten.
- 4 Houd het correctievoorschrift en de instructie voor de examinerator voor de kandidaten geheim.
- 5 Examendocumenten zijn in verband met de geheimhouding vanaf september openbaar. Voor de producten die door de kandidaten in het kader van het cspe gemaakt worden, geldt dat deze begin juli tentoongesteld of meegegeven mogen worden.
- 6 Eventuele foto- of filmopnamen van de afname mogen alleen gemaakt worden door bij de afname betrokken examenfunctionarissen die door de directeur zijn aangewezen. Kandidaten mogen alleen opnamen maken als dit onderdeel uitmaakt van een praktische opdracht. Eventuele gemaakte opnamen mogen in de afnameperiode niet toegankelijk gemaakt worden. Tot en met begin juli is publicatie van cspe-materiaal langs welke weg dan ook niet toegestaan.
- 7 Van de minitoetsen zijn zowel voor de versie rood als voor de versie blauw vier varianten in Facet beschikbaar. Voor de afname van opdrachten (vooral nog de minitoetsen), die via Facet worden afgenomen moet een afnameplanning worden gemaakt. Een afnameplanning is één dag geldig. Alle kandidaten die op dezelfde dag een minitoets maken, kunt u in dezelfde afnameplanning zetten. Voor kandidaten op een andere dag is een nieuwe afnameplanning nodig. Bij een afnameplanning geeft u aan hoeveel varianten gebruikt moeten worden. Als de kandidaten niet bij elkaar op het scherm kunnen kijken, kunt u met één variant volstaan. In de overige gevallen kiest u voor twee varianten. De varianten van de minitoetsen worden door Facet zelf toegewezen. Hierdoor wordt de geheimhouding gewaarborgd.
- 8 Voor de profielvak-cspe's is er een algemene instructiefilm voor de kandidaat. Deze is openbaar en is voor iedereen, dus ook voor de kandidaten, het hele jaar beschikbaar. Deze algemene instructiefilm is benaderbaar via de website van Cito pagina schriftelijke en praktische examens; button instructie profielvak-cspe's en via de Septembermededelingen 'Vakspecifieke mededelingen voor de profielvak-cspe's'. Bij elk profielvak is een link opgenomen in het blok: 'richtlijnen'.

- 9 Op de dvd met digitale bestanden bevindt zich ook de profielvak-specifieke instructiefilm voor de kandidaat. Deze film bevat informatie over de inhoud van het examen. De instructiefilm is zo gemaakt, dat voor elk onderdeel van het cspe een afzonderlijk filmpje beschikbaar is. De instructiefilm voor de kandidaat behandelt u als een examendocument (zie 2.2). De kandidaten mogen de instructiefilm op een passend moment bekijken, maar op zijn vroegst vijf werkdagen voor de aanvang van de afname van het cspe. De kandidaat mag bijvoorbeeld direct voorafgaand aan de start van de afname van een onderdeel het deelfilmpje over dat onderdeel bekijken. Meer inhoudelijke informatie verstrekken is niet toegestaan.
- 10 Naast de film is ook een papieren versie 'instructie voor de kandidaat' beschikbaar. Ook deze staat op de dvd. Mocht u hiervan in plaats van of naast de film gebruik willen maken, dan moet u deze zelf voor de kandidaten vermenigvuldigen. De schriftelijke versie heeft dezelfde status als de filmversie. U gaat hier mee om conform de richtlijnen aangegeven voor de instructiefilm.
- 11 Het is niet geoorloofd om opdrachten van het profielvak-cspe, noch van de versie rood, noch van de versie blauw van dit jaar van tevoren met de kandidaten te oefenen.

3 Voorbereiding cspe

- 1 Om zowel de eerste afname van de profielvak-cspe's als de herkansing te kunnen voorbereiden, ontvangt de school in februari in zending A zowel versie rood als versie blauw. Zending A bevat voor beide versies in tweevoud de opgavenboekjes per onderdeel inclusief alle papieren bijlagen en de instructie voor de examinerator. Het cspe bestaat dus uit een aantal onderdelen. Per onderdeel van het cspe, aangeduid met de letters A, B, C, D, ..., is er een afzonderlijk opgavenboekje. In deze examendocumenten is de informatie die **niet** nodig is voor de voorbereiding van het cspe met grijze vlekken bedekt.
- 2 Zending B van maart bevat van zowel de versie rood als de versie blauw de opgavenboekjes per onderdeel met bijbehorende papieren bijlagen. De aan de school toegewezen versie voor eerste afname is in kandidaat-aantallen geleverd. Van de versie die gebruikt moet worden voor de herkansing wordt een beperkt aantal exemplaren geleverd. Het is van groot belang dat u bij de eerste afname de juiste versie gebruikt. Met inachtneming van de geheimhouding mag u vijf werkdagen voorafgaand aan de start van de afname op uw school, de examendocumenten van zending B gebruiken om voorbereid te zijn op de afname van de u toegewezen versie (rood dan wel blauw) van het cspe. Bijvoorbeeld door zelf voorafgaand aan de afname deze versie van het cspe te maken.
- 3 De examendocumenten van zending B van de versie die bij de herkansing moet worden ingezet, blijven in de kluis tot vijf werkdagen voorafgaand aan de start van de afname van de herkansing (zie 2.2). Ter voorbereiding op de afname van de herkansing mag u vanaf dat moment de examendocumenten van zending B van de bij de herkansing in te zetten versie gebruiken.
- 4 Elk onderdeel bestaat uit meerdere opdrachten. U bepaalt per onderdeel, hoeveel kandidaten gelijktijdig geëxamineerd worden. Paragraaf 7 bevat aanbevelingen hiervoor.
- 5 Laat de opdrachten uitvoeren zoals ze in de examenopdrachten zijn gesteld. Het is niet toegestaan opdrachten aan te passen, te vervangen of over te slaan.

- 6 Zorg ervoor dat de school voldoet aan de eisen met betrekking tot veiligheid, hygiëne en milieu.
- 7 Controleer voor aanvang van het (onderdeel van) het cspe of per kandidaat alle benodigde materialen, grondstoffen, gereedschappen en/of hulpmiddelen aanwezig zijn.
- 8 Van elk onderdeel van het cspe is de richttijd aangegeven. In de Septembermededeling staat in 'de richtlijnen examentijd cspe' nadere informatie hierover (zie de Septembermededeling op www.examenblad.nl).
- 9 In een cspe komt tenminste een opdracht voor waarbij het werktempo beoordeeld wordt. Let erop dat u bij de werktempo-opdracht per kandidaat de tijd exact kunt bijhouden.
- 10 Cito heeft een helpdesk ingericht voor technische vragen over computergebruik in het cspe. Informatie over de bereikbaarheid van deze helpdesk kunt u vinden op <http://ictexamenhelpdesk.cito.nl>.
- 11 Technische vragen over de afname van de minitoetsen in Facet kunt u stellen bij de Facet helpdesk van DUO. Informatie over de bereikbaarheid van deze helpdesk kunt u vinden op <https://www.duo.nl/zakelijk/voortgezet-onderwijs/examens-en-diplomas/facet/contact.jsp>.
- 12 Met (vakinhoudelijke) vragen of opmerkingen over het cspe kunt u terecht bij het Examenloket (examenloket@duo.nl - zie de Septembermededeling op www.examenblad.nl).

4 Afname cspe

- 1 Iedere kandidaat werkt individueel aan de opdrachten van het examen. Tenzij anders vermeld in de examendocumenten is overleg en samenwerking met anderen niet toegestaan.
- 2 De onderdelen A, B,C, D, ... kunnen in willekeurige volgorde worden afgenomen.
- 3 De opdrachten moeten binnen een onderdeel in de aangegeven volgorde gemaakt worden, tenzij in de Instructie voor de Examinator bij het vakspecifiek deel 'mededelingen per onderdeel' voor een opdracht is aangegeven, dat hiervan mag worden afgeweken.
- 4 Per onderdeel van het cspe zijn richttijden aangegeven. De richttijden gaan uit van een werktempo dat de kandidaat aan moet kunnen. Overschrijding van de richttijd en de reden hiervoor kunnen in het protocol vermeld worden (zie: de Septembermededeling op www.examenblad.nl).
- 5 Hulp aan kandidaten door een examiner of anderen tijdens het cspe is niet toegestaan, tenzij anders vermeld in het vakspecifieke deel van deze instructie of in het correctievoorschrift. Deel de kandidaten vooraf mee dat u hen tijdens het examen niet kunt helpen.
- 6 Het is niet toegestaan om bij de beoordeling af te wijken van het correctievoorschrift. De examiner en de tweede examiner stellen in onderling overleg de score voor het centraal examen vast. In het protocol staat dat de eerste en tweede examiner verklaren dat zij de beoordeling in overeenstemming met het correctievoorschrift hebben verricht
- 7 Stuur de Wolf-scores in van de eerste afname van de kandidaten, dus vóór een eventuele herkansing.

5 Herkansing cspe

- 1 Herkansing kan pas plaatsvinden nadat het gehele cspe is afgelegd en het resultaat ervan is vastgelegd.
- 2 Bij herkansing in hetzelfde examenjaar moet gebruik gemaakt worden van de herkansingsversie. Een kandidaat die bij de eerste afname versie rood heeft afgelegd, herkanst met onderdelen van de versie blauw en vice versa.
- 3 Een herkansing in hetzelfde jaar betekent dat de kandidaat een of meer onderdelen aangeduid met de hoofdletters A, B, C, D, ... van de herkansingsversie aflegt.
- 4 Een onderdeel wordt in z'n geheel herkanst.
- 5 Een kandidaat, die een jaar later herkanst, maakt bij de herkansing een versie van het gehele cspe van dat jaar.
- 6 BB- en KB-kandidaten kunnen het cspe herkansen en daarnaast mogen zij het centraal examen van één algemeen vak herkansen. GL-kandidaten mogen slechts één centraal examen herkansen, dat wil zeggen óf het cspe GL óf het centraal examen van één algemeen vak. Met de herkansing van het cspe GL kan derhalve pas gestart worden als de uitslag het eerste tijdvak van het vierde leerjaar is vastgesteld.
- 7 Als een minitoets deel uitmaakt van een onderdeel dat wordt herkanst, dan moet voor de kandidaat/kandidaten een nieuwe afnameplanning worden gemaakt. Hiervoor moet de minitoets van de herkansingsversie worden ingezet.
- 8 Alle scores van de opdrachten in de onderdelen die in de herkansing worden uitgevoerd, komen in de plaats van de scores die de kandidaat tijdens de eerste afname heeft behaald. Wat niet mag, is dat per opdracht de hoogste score wordt genomen. Van de onderdelen die niet worden herkanst, blijft de score staan. Voor de wijze waarop u de scores administratief kunt verwerken om het eindcijfer herkansing profielvak-cspe te kunnen vaststellen wordt verwezen naar de brochure 'Werken met twee profielvak-cspe's'.
- 9 Het kan voorkomen dat een kandidaat na een weinig succesvolle herkansing achteraf meedeelt dat hij liever andere onderdelen had willen herkansen. Het verdient daarom aanbeveling dat de school voorafgaand aan de herkansing de keuze van de te herkansen onderdelen in overleg met de kandidaat en diens ouders/wettelijke vertegenwoordigers vastlegt in een overeenkomst.

Voor aanvullende informatie zie de Septembermededeling op Examenblad.nl.

6 ICT-gebruik en dvd met bestanden

- 1 De digitale bestanden van beide versies die nodig zijn voor het cspe, worden in maart op dvd aan de secretaris van het eindexamen van uw school gezonden. Een handleiding voor het ICT-gebruik bij het cspe wordt tegelijkertijd met de digitale bestanden aan uw examensecretaris gestuurd. In de handleiding staan onderstaande aandachtspunten voor ICT-gebruik.
- 2 Overleg vooraf met de ICT-coördinator / systeembeheerder van uw school over de afname van de cspe-onderdelen waarbij de computer wordt gebruikt.
- 3 Houd per groep één reservecomputer beschikbaar, en bij grotere groepen, één reservecomputer per tien kandidaten. In de examenzaal dienen één of meer printers aanwezig te zijn.
- 4 Het is in het belang van de kandidaat dat de systeembeheerder de back-up-functionaliteiten zo instelt dat bij uitval van de computer zo weinig mogelijk examenwerk verloren gaat. Daarnaast wordt aanbevolen dat de examiner / surveillant tijdens de afname op de hoogte is van de locatie van de back-up-bestanden.
- 5 De digitale bestanden voor de praktische opdrachten dienen voor de kandidaten beschikbaar gemaakt te worden op dvd's, USB-sticks of op een veilige plaats op de centrale server. De kandidaten moeten een duidelijke instructie krijgen waar de bestanden te vinden zijn en waar de eigen bestanden opgeslagen moeten worden. Bij gebruik van een USB-stick wordt de naam van de kandidaat en het kandidaat-nummer op de stick aangegeven.
- 6 De opdracht is veelal zo geformuleerd dat de kandidaat het door hem bewerkte bestand opslaat onder een andere, eigen bestandsnaam. Dit maakt het mogelijk dat de kandidaat terugkeert naar het originele bestand, als er iets verkeerd mocht gaan.
- 7 Wanneer er meer zittingen zijn waarbij de computer gebruikt wordt, gebruikt de kandidaat bij elke zitting dezelfde USB-stick of dezelfde plaats van de centrale server. Aan het eind van elke zitting wordt de gebruikte USB-stick ingenomen. Laat de school de bestanden in een netwerkomgeving opslaan, dan zorgt men ervoor dat de toegang tot die bestanden buiten de examentijd geblokkeerd is.
- 8 In een volgende zitting mag de kandidaat geen veranderingen aanbrengen in examenbestanden die in een eerdere zitting zijn gemaakt. Na elke opdracht of examenonderdeel maakt de kandidaat tijdens het examen een afdruk op papier die wordt ingeleverd, tenzij anders wordt aangegeven. Deze afdruk is een-'beveiliging' tegen het later aanpassen van bestanden. Na afsluiting van het examenonderdeel worden afdrukken op papier niet meer in ontvangst genomen.
- 9 Voor de digitale minitoetsen moet Facet vooraf in overleg met de ICT-coördinator / systeembeheerder zijn geïnstalleerd en gecontroleerd.

7 Overzicht opdrachten

ONDERDEEL A		richttijd: 115 minuten	akg*
A1	praktijkopdracht		6
A2	praktijkopdracht	ICT-gebruik: mediaplayer	4
A3	praktijkopdracht		6
A4	praktijkopdracht	ICT-gebruik: mediaplayer	
A5-6	praktijkopdrachten	ICT-gebruik: Internet Explorer (offline beschikbare website)	
A7	minitoets	4 varianten	
ONDERDEEL B		richttijd: 115 minuten	
B1-5	praktijkopdrachten		6
B6-7	praktijkopdrachten		
B8	minitoets	4 varianten	
ONDERDEEL C		richttijd: 100 minuten	
C1-2	praktijkopdrachten	ICT-gebruik: Internet Explorer (offline beschikbare website)	
C3	praktijkopdracht	ICT-gebruik: mediaplayer	
C4	praktijkopdracht	uitwerkbijlage C	6
C5	praktijkopdracht		6
ONDERDEEL D		richttijd: 100 minuten	
D1	praktijkopdracht		6
D2	praktijkopdracht		
D3	praktijkopdracht		1
D4-5	praktijkopdrachten		
D6	minitoets	4 varianten	

* akg = aantal kandidaten gelijktijdig. Toetstechnisch advies over het aantal kandidaten dat bij deze praktijkopdracht gelijktijdig beoordeeld kan worden.

8 Vakspecifieke aanbevelingen met betrekking tot de organisatie

Algemene aanbevelingen

Indeling examen

De kandidaat krijgt per onderdeel een opgavenboekje met soms een bijlage. Op het voorblad van de opgavenboekjes staan de tijdsduur, het aantal opdrachten en het aantal te behalen punten voor dat onderdeel.

Planning afname

De verschillende examenonderdelen mogen in willekeurige volgorde worden afgenomen. De opdrachten binnen een onderdeel dienen in de aangegeven volgorde te worden afgenomen.

Aangeraden wordt om het examen verspreid over meerdere dagen af te nemen.

Bij het plannen van de examenafnames is het noodzakelijk extra tijd in te plannen voor het voorbereiden, opruimen, schoonmaken en in originele staat terugbrengen van de examenruimtes. Deze werkzaamheden vallen niet binnen de richtijden per onderdeel.

Vorbereiding

U bereidt alle opdrachten zorgvuldig voor en zorgt ervoor dat de uitgangssituatie bij de opdrachten voor alle kandidaten gelijk is.

ICT

Bij dit examen horen de volgende bestanden:

algemene_instructie.mp4	algemene instructie voor de kandidaat
vr_instructiefilm_GRN_bb.mp4	instructie voor de kandidaat
vr_instructie_kandidaat_bb.pdf	instructie voor de kandidaat

bestand	opdracht
vr_onderzoek_bb.mp4	A2
vr_automatisering_bb.mp4	A4
vr_start_melkveebedrijf_bb.htm en map melkveebedrijf	A5, A6
vr_start_hoenderclub_bb.htm en map hoenderclub	C1, C2
vr_kip_bb.mp4	C3

bestand voor examiner	opdracht
vr_sjabloon_bb.pdf	B6

Controleer voor aanvang van het examen of de digitale bestanden werken.

Internet Explorer (offline beschikbare website)

Op de dvd staan het bestand vr_start_melkveebedrijf_bb.htm en de map melkveebedrijf. De bestanden in de map en onderliggende mappen zijn een website over automatisering in een melkveebedrijf.

Kopieer het bestand vr_start_melkveebedrijf_bb.htm samen met de map melkveebedrijf naar een map op de harde schijf of het netwerk.

Voor het goed functioneren van de website kan het noodzakelijk zijn actieve inhoud toe te staan en de eventuele pop-up-blokkering op te heffen. In de Handleiding Applicaties die op de dvd met digitale bestanden te vinden is, staat beschreven hoe u dit kunt (laten) doen.

Bovenstaande instructie geldt ook voor het bestand vr_start_hoenderclub_bb.htm en de map hoenderclub.

Aanbevelingen per opdracht

Zie paragraaf 9 voor een overzicht van alle benodigdheden.

Onderdeel A

Opdracht A1

- U zorgt dat er een maatbeker van 1000 ml en enkele losse potjes/bakjes aanwezig zijn, zodat de kandidaat deze indien gewenst kan gebruiken bij het maken van de zaaigrond. U mag de kandidaat niet wijzen op het gebruiken van deze materialen.
- De kandidaat heeft een stektray met 24 gaten nodig. Indien nodig knipt u deze zelf op maat. In de opdracht voor de kandidaat wordt gesproken over een zaaitray, omdat de kandidaat gaat zaaien in een stektray.
- De kandidaat moet het juiste zaad kiezen. Er staan vijf bakjes of zakjes met zaad klaar, voorzien van enkel de rasnaam van de tomaat. In de vijf bakjes/zakjes mag wel steeds hetzelfde zaad zitten, zodat niet vijf verschillende soorten hoeven worden aangeschaft.

Opdracht A2

- Voorafgaand aan het onderzoek bekijkt de kandidaat een digitale animatie. De kandidaat mag de animatie meerdere malen bekijken en mag eventueel aantekeningen maken. De organisatie van het bekijken van de animatie is afhankelijk van de mogelijkheden van de school. Enkele opties zijn:
  - voor laptops en koptelefoons in de praktijkruimte zorgen, zodat de kandidaten na het bekijken van de animatie direct met de uitvoering kunnen beginnen
  - alle kandidaten die de opdracht tegelijkertijd uitvoeren de animatie voorafgaand samen op een groot scherm/digibord laten bekijken
  - de kandidaten de animatie in een computerruimte laten bekijken
- Op/bij de zakken met teeltmedia geeft u duidelijk aan wat er in de zakken zit.
- Het is van belang dat u het onderzoek voorafgaand aan de afname ook uitvoert met de teeltmedia die de kandidaat gebruikt, zodat u deze gegevens kunt gebruiken bij de beoordeling.
- Er is een goed zichtbare klok aanwezig, zodat de kandidaat de wachttijd in de gaten kan houden.

Opdracht A3

- De kandidaat pot tomatenplanten op. Het is nodig dat de gebruikte tomatenplanten ongeveer 10 cm hoog zijn en in een zaaikist of -bak staan. Het duurt na zaaien **4 tot 6 weken** voordat de tomatenplanten deze grootte hebben, mits deze voldoende water hebben gehad. In een verwarmde kas groeien de planten het snelst.
- U geeft aan waar de kandidaat de kist met planten moet plaatsen.

Onderdeel B

Algemeen

- Elke kandidaat heeft een werkplek met materialen zoals genoemd in de standaardkeukenuitrusting (zie standaardkeukenuitrusting in paragraaf 9 van deze instructie).
- De materialen van de standaardkeukenuitrusting die nodig zijn, staan niet steeds vermeld in het opgavenboekje, maar moeten wel tijdens de afname in het lokaal aanwezig zijn.
- Voor dit examen zijn **niet alle** materialen uit de standaardkeukenuitrusting nodig.
- Sommige materialen staan in meervoud: de benodigde aantallen per kandidaat beoordeelt u zelf.
- De kandidaat heeft voor het coderen van halffabricaten en eindproducten codeermateriaal nodig. Dit codeermateriaal hoort bij de standaardkeukenuitrusting.
- Weegschalen en diverse meters kunnen gezamenlijk gebruikt worden. De kandidaat dient te weten hoe dit materiaal gebruikt moet worden en wordt op het juist gebruiken ervan beoordeeld.
- Materialen en grondstoffen moeten voor de kandidaat voorhanden zijn, maar de kandidaat verzamelt deze zelf voor elke praktische opdracht. Zo nodig geeft u aan waar deze staan. De kandidaat meet/weegt de grondstoffen zelf af, tenzij anders vermeld.

Opdracht B1

- U zorgt voor 2 of 3 groene aardappelen per monster. De groene kleur moet bij elke aardappel duidelijk zichtbaar zijn (> 50% groen). Door aardappelen **minimaal één week** bij daglicht in plaats van in het donker te bewaren, kunnen ze groen worden. Vanwege de geheimhouding het aantal groene aardappelen per monster/kandidaat wisselen.
- Voor het sorteren is het belangrijk dat alle aardappelen minimaal 25 mm en maximaal 90 mm groot zijn.
- Een aanbeveling is om voorafgaand aan de afname meerdere monsters samen te stellen en de aantallen en gewichten per grootte/maat te noteren. Dit maakt het beoordelen makkelijker. De monsters kunnen uiteraard door meerdere kandidaten na elkaar gebruikt worden.
- De kandidaat gebruikt een sorteerplankje. Deze instructie bevat een sjabloon van het sorteerplankje (zie bijlage (schaal 1:1)). U zorgt dat er per kandidaat een sorteerplankje van hout, hard kunststof of zeer stevig karton aanwezig is.

Opdracht B2, B3, B4

- De kandidaat verpakt de bereide producten in ronde plastic bakjes: Depa Cup met deksel (PP, 250 ml, transparant) en Depa Cup met deksel (PP, 125 ml, transparant). Deze bakjes zijn bij diverse online winkels en/of de supermarkt Jumbo (online) verkrijgbaar.

Opdracht B2

- De kandidaat gebruikt verse spinazie en moet die zelf afwegen en wassen. U biedt de spinazie ter verzameling aan in een krat met een sticker of bordje waarop staat 'ongewassen'.
- Er staan voldoende ongeschilde aardappelen klaar.
- Een stoommandje/stoom(pan)inzet is bij diverse (online) winkels (zoals Ikea) verkrijgbaar.

Opdracht B3

- De kandidaat gebruikt voor de appelmoes een zoet appelras, bijvoorbeeld elstar, jonagold of golden delicious.
- U haalt voordat de kandidaat aan de opdracht begint, de passe-vite uit elkaar, zodat de kandidaat die zelf in elkaar moet zetten.
- Als de kandidaat vergeet om appelmoes apart te houden voor de meting, mag u de kandidaat hierop attenderen.

Opdracht B4

- De kandidaat maakt zelf een aardbeiensaus door aardbeien door een zeef te prakken. Hiervoor worden ontdooide diepvriesaardbeien gebruikt.

Opdracht B6

- De kandidaat maakt met behulp van een sjabloon (digitaal pdf-bestand) een omverpakking voor de peutermaaltijd. U print het sjabloon (vr_sjabloon_bb.pdf) op 100 grams papier. Het formaat van het sjabloon niet aanpassen, anders passen de rond plastic bakjes er niet meer in.

Onderdeel C

Opdracht C2

- De kandidaat bepaalt de afmeting van het nachthok. Als een kandidaat vergrote examendocumenten gebruikt (bijvoorbeeld in verband met dyslexie), dient hij bij het meten van het nachthok wel het originele opgavenboekje te gebruiken.

Opdracht C4

- U bepaalt voor elke kandidaat bij welke twee kippen hij de gezondheid moet controleren. Alle kippenrassen kunnen worden ingezet.
- U controleert kort voor de afname bij elke kip zelf de gezondheid en vult een kopie van het formulier in de uitwerkbijlage in. Hiermee kunt u de uitkomsten/antwoorden van de kandidaat vergelijken.
- Op de formulieren in de uitwerkbijlage is ruimte om een omschrijving van de kip te geven. U geeft aan wat de kandidaat daar kan invullen. Dit kan bijvoorbeeld de kleur, het ras, het geslacht, het nummer van de kip of het nummer van het hok zijn. Deze omschrijving kan u helpen bij de beoordeling van de kandidaat. De omschrijving wordt niet beoordeeld in het correctievoorschrift.

Opdracht C5

- De kandidaat kan de schaaltekening als hulpmiddel bij deze opdracht gebruiken. Als een kandidaat vergrote examendocumenten gebruikt (bijvoorbeeld in verband met dyslexie), dient hij wel de originele tekening te gebruiken.
- U zet voor elke kandidaat een stukje grond van 1,50 m x 1,50 m haaks uit. De grond is vochtig en losgemaakt, maar er zitten oneffenheden en kleine heuvels in. De kandidaat moet de grond zelf egaliseren.
- Elke kandidaat krijgt wilgentakken, ruim voldoende voor 7 stekken van 30 cm. De diameter van de takken is 1,5 - 2,0 cm.
- Na het knippen van de takken vraagt de kandidaat u om zijn werk te beoordelen. Op dat moment kan beoordelingsaspect C5a beoordeeld worden.
- Bij deze opdracht wordt het werktempo van de kandidaat beoordeeld. U houdt de benodigde tijd bij. De tijd gaat in na het beoordelen van de geknipte takken en wanneer de kandidaat bij het uitgezette stukje grond klaarstaat. De tijd stopt wanneer de grond na het planten is afgewerkt. Het opruimen valt niet binnen de beoordeling van het werktempo. Het is belangrijk dat alle gereedschappen en materialen klaarliggen voor elke kandidaat. Ook moet de kandidaat zelf de tijd bij kunnen houden, bijvoorbeeld op een klok of stopwatch.
- De kandidaat moet bij opdracht C2 de bolling van de halve cirkel richting het zuiden plaatsen. Bij deze opdracht hoeft de kandidaat geen rekening te houden met de windrichting. Als hij hier vragen over stelt, mag u zeggen dat de richting niet uitmaakt.

Onderdeel D

Opdracht D1

In paragraaf 9 van deze instructie staat een suggestie voor de streekproducten voor de cadeaumann. U zorgt per kandidaat voor minimaal zeven verschillende streekproducten die zonder koeling houdbaar zijn en minimaal drie verschillende streekproducten die gekoeld bewaard moeten worden. De gekoelde producten zijn bedoeld als afleider. Deze staan bij/naast de ongekoelde producten, in een koelkast, koelbox of bak met ijsblokjes.

De kandidaat krijgt een mand, qua grootte passend bij de aangeboden producten, bijvoorbeeld met een doorsnede van ± 35 cm.

Opdracht D3

De kandidaat voert een telefoongesprek met een klant over de cadeaumanden (A en B):

- De kandidaat krijgt 10 minuten de tijd om het telefoongesprek voor te bereiden. De kandidaat mag hierbij het opgavenboekje en kladpapier gebruiken.
- Er zijn drie gespreksvarianten voor de rol van de klant. Deze varianten worden afwisselend voor de verschillende kandidaten gebruikt.
- Voor een objectieve beoordeling is het nodig dat de rol van klant gespeeld wordt door een collega of een vrijwilliger en niet door u of een medekandidaat.
- De kandidaat gebruikt een telefoontoestel dat op de luidspreker kan worden ingesteld en belt bijvoorbeeld naar een (ander) telefoontoestel. De kandidaat en de klant mogen elkaar niet zien, bij voorkeur zitten ze in gescheiden ruimtes. Tijdens het gesprek is de examinerator in dezelfde ruimte als de kandidaat en de telefoon die de kandidaat gebruikt staat op de luidspreker, zodat de examinerator ook de rollenspeler kan horen.
- U vertelt de kandidaat welk telefoonnummer hij moet gebruiken.
- Eventueel kunt u het rollenspel beoordelen na overleg met de rollenspeler.

Instructie voor de rollenspeler

U bent in het algemeen afwachtend en laat het initiatief bij de kandidaat. Als de telefoon gaat, neemt u deze op en zegt uw naam (zie varianten). U wacht af wat de kandidaat zegt. Als de kandidaat u begroet in de openingszin, groet u terug. Als de kandidaat dit niet doet, dan groet u ook niet.

De kandidaat informeert u ongevraagd over de inhoud van de cadeaumanden met streekproducten. Als de kandidaat dit niet uit zichzelf doet, vraagt u hier uiteindelijk naar. U zegt bijvoorbeeld: Kun je me iets vertellen over de inhoud van de cadeaumanden?

Nadat de kandidaat u over de inhoud van de cadeaumanden heeft geïnformeerd kiest u voor cadeaumand A of B.

De datum waarop de bestelling geleverd moet worden bepaalt u zelf. Deze datum is voor alle kandidaten gelijk en bestaat uit een concrete datum zoals dinsdag 5 juli en niet 'volgende week dinsdag'.

variant 1

- uw naam, telefoonnummer en mailadres:
meneer/mevrouw A. Roos
telefoonnummer: (nummer dat de kandidaat belt)
e-mail: roos12@hotmail.nl
- besteldatum: (afnamedatum cspe)
- leverdatum: (deze bepaalt u zelf)
- betaalwijze: contant
- bestelling: 5 cadeaumanden met streekproducten
- u wilt kaartjes aan de manden met daarop de tekst: Bedankt! Familie Roos

variant 2

- uw naam, telefoonnummer en mailadres:
meneer/mevrouw W. de Vries
telefoonnummer: (nummer dat de kandidaat belt)
e-mail: devries18@gmail.com
- besteldatum: (afnamedatum cspe)
- leverdatum: (deze bepaalt u zelf)
- betaalwijze: contant
- bestelling: 7 cadeaumanden met streekproducten
- u wilt kaartjes aan de manden met daarop de tekst: Bedankt! Familie De Vries

variant 3

- uw naam, telefoonnummer en mailadres:
meneer/mevrouw D. Boom
telefoonnummer: (nummer dat de kandidaat belt)
e-mail: boom90@hetnet.nl
- besteldatum: (afnamedatum cspe)
- leverdatum: (deze bepaalt u zelf)
- betaalwijze: contant
- bestelling: 9 cadeaumanden met streekproducten
- u wilt kaartjes aan de manden met daarop de tekst: Bedankt! Familie Boom

Opdracht D4

Wanneer de kandidaat bij opdracht 2 een fout heeft gemaakt bij het samenstellen van de cadeaumanden, kan het genoemde bedrag afwijken van de gestelde € 22,50.

Bij opdracht 4 rekent u verder met het bedrag dat de kandidaat aan de telefoon heeft genoemd.

9 Materialen, gereedschappen en hulpmiddelen

Algemeen

Voor eventuele ICT-benodigdheden zie paragraaf 8.

Overzicht per onderdeel

De kandidaat mag bij alle opdrachten kladpapier gebruiken.

Onderdeel A

Opdracht A1

algemeen:

- water
- grote verpakking/bak potgrond
- grote verpakking/bak zand
- enkele maatbekers 1000 ml
- enkele losse potjes/bakjes
- enkele gieters met broes
- 5 zakjes/bakjes tomatenzaad, voorzien van rasnamen:
  - Ingar
  - Nordica
  - Graziano
  - Milaneza
  - Savantas

per kandidaat:

- stektray met 24 gaten
- zeef
- steeketiket

Opdracht A2

algemeen:

- water
- grote verpakking/bak grof zand
- grote verpakking/bak potgrond
- grote verpakking/bak kokosgrond/cocopeat
- klok/stopwatch

per kandidaat:

- 3 potten, $\pm \varnothing 10,5$ cm
- 3 filterpapiertjes
- 3 bekeerglazen, waarop de gebruikte potten goed kunnen blijven staan (zie afbeelding opdracht A2)
- grammenweegschaal
- maatbeker, minimaal 500 ml
- maatcilinder, minimaal 200 ml
- eventueel koptelefoon

Opdracht A3

algemeen:

- water
- grote verpakking/bak kokosgrond/cocopeat
- grote verpakking/bak grof zand
- grote verpakking/bak potgrond
- enkele gieters met broes

per kandidaat:

- 5 tomatenplanten, minimaal 10 cm hoog, in zaaibak/-kist
- 5 potten $\pm \varnothing 10,5$ cm
- 5 ringen
- 5 plantstokken, 20 - 30 cm
- steeketiket
- kist of krat, geschikt voor 5 potten

Opdracht A4, A5 en A6

- koptelefoon per kandidaat

Onderdeel B

standaardkeukenuitrusting

keuken en apparatuur	pannen en snijplanken
kooktoestel	koekenpannen/bakpannen
oven met ovenplaten	kookpannen
wasbak met kraan	steelpannen
werktafel/aanrechtblad	(kleuren) snijplanken
bestek en servies	textiel en schoonmaakmateriaal
bekers	pannenlappen/ovenwanten
borden	theedoeken
deegkrabber	handdoeken
deegroller	werkdoek/vaatdoek
garde	schort
(meng)kommen/schaaltjes	afwasteil en afwasborstel/spons
lepels	afdruipek
messen	emmers
schilmesje	reinigingsmiddelen
schuimspaan	desinfectiemiddelen
theelepels	bezem
vorken	stoffer en blik
overige materialen	
afdek- en verpakkingsmateriaal (o.a. aluminiumfolie, huishoudfolie)	passe-vite (roerzeef)
	pH-meter/pH-papier
bakpapier	raspen
keukenpapier	zeven
codeermateriaal (etiketten, pen/stift)	refractometer
grammenweegschaal	thermometer
invetkwastje	trechters
maatbekers 0,5 l en 1 l	vergiet
maatcilinders 250 ml en 100 ml	weegschaal

Opdracht B1

per kandidaat:

- monster aardappelen (30 stuks, 20 - 90 mm, waarvan 2 of 3 groene)
- sorteerplankje
- weegschaal of (digitale) veerunster, geschikt voor minimaal 5 kg
- emmer
- 5 bakken

Opdracht B2

algemeen:

- water

per kandidaat:

- stoommandje/stoom(pan)inzet
- Depa Cup met deksel (PP, 250 ml, transparant)
- 80 g verse spinazie (ongewassen)
- ongeveer 50 g aardappel (ongeschild)
- 25 g kipfilet
- 10 g kruidenroomkaas
- 5 ml halfvolle melk
- 3 ml zonnebloemolie
- 2 g verse knoflook

Opdracht B3

algemeen:

- water

per kandidaat:

- Depa Cup met deksel (PP, 125 ml, transparant)
- 150 g appel met schil (zoet appelras)

Opdracht B4

per kandidaat:

- Depa Cup met deksel (PP, 125 ml, transparant)
- 50 g ontdooide diepvriesaardbeien
- 50 g halfvolle yoghurt
- 50 g vanillevla

Opdracht B5

algemeen:

- pH-meter/pH-strips

per kandidaat:

- eetlepel zelfbereide appelmoes
- eetlepel appelmoes uit de winkel

Opdracht B6

per kandidaat:

- sjabloon omverpakking op 100 grams papier
- lijm
- schaar
- bakjes met zelfbereide spinaziestamppot, appelmoes en vlaflip

Onderdeel C

Opdracht C2

- liniaal of geodriehoek per kandidaat

Opdracht C3

- koptelefoon per kandidaat

Opdracht C4

per kandidaat:

- twee kippen
- (rubberen) matje

Opdracht C5

algemeen:

- klok/stopwatch
- wilgentakken Ø 1,5 - 2,0 cm, ruim voldoende voor 7 stekken (30 cm) per kandidaat

per kandidaat:

- meetlint/duimstok
- snoeischaar
- pootlijn/touw
- uitzetpen
- stokje
- hark
- gieter

Onderdeel D

Opdracht D1

algemeen:

- vulmateriaal (cellofaanwol of houtwol)
- cellofaan (niet gekleurd)
- lint (verschillende soorten)

per kandidaat:

- schaar
- plakband
- nieltang met nietjes

aantal	materiaal	bijzonderheden	suggestie(s)
1	mand	passend bij de afmetingen van de producten, bijvoorbeeld Ø35 cm	
7	streekproducten	zonder koeling houdbaar	pasta, honing, pannenkoekenmeel, gedroogde cranberries, stroop, mosterd, jam
3	streekproducten	alleen gekoeld houdbaar (bedoeld als foute afleider)	verse melk, roomboter, kaas

Opdracht D3

algemeen:

- rollenspeler
- 2 telefoons, waarvan 1 met luidsprekerfunctie
- een agenda of kalender, waarop de kandidaat de datum van vandaag kan zien

Bijlage
Opdracht B1
sjabloon sorteerplankje

